

LETO
3JESENICE-
FUŽINE

TOVARNIŠKI

VESTNIK

KRANJSKE
INDUSTRIJSKE
DRUŽBE

Nova bolnišnica Bratovske skladnice

ZA ZBOLJŠANJE ZDRAVSTVA V REVIRJU

**Uspeh javnega natečaja za novo bolnišnico Bratovske skladnice na Jesenicah
Osnutek ing. arh. Miroslava Kosa je dobil prvo nagrado in bil osvojen**

Na mirnem, sončnem plavžu

Uprava Bratovske skladnice na Jesenicah se je z ozirom na nove in večje potrebe zdravstvene službe odločila zgraditi novo, moderno urejeno in opremljeno bolnišnico, ki bo zadostila novim potrebam in pomenila korak naprej v urejevanju zdravstvenih prilik na Jesenicah. To koristno zamisel niso pozdravili samo tisoči pripadnikov Bratovske skladnice, nego vso ljudstvo visoke Gorenjske, saj pomeni moderna bolnišnica v kraju tudi splošno službo napredku. Letošnjo pomlad je ta zamisel napredovala do prvega uresničenja v določitvi in nakupu primerne zemljišča na sončnem zgornjem Plavžu.

Uprava Bratovske skladnice je predvidela tudi ureditev finančne strani novogradnje. Iz tega poglavja smo omenili kolektivno pogodbo med delavstvom in podjetjem KID v mesecu aprilu, po kateri bo KID prispevala za novo bolnišnico 2 milijona dinarjev. Ta prispevek bo mnogo razbremenil finančne prilike novogradnje in pospešil prva dela na izvedbi koristne zamisli.

Javni natečaj za najboljši osnutek

Potem, ko je bil določen prostor, ki je zaradi svoje lege kar najbolj posrečeno izbran in potem, ko so bili iz potreb izraženi program, obseg in organizacija v novem zdravstvenem domu, je bil za napravo idejnih osnutkov razpisan javni natečaj. Tako so bili k izdelavi osnutkov za novo bolnišnico pritegnjeni vsi zainteresirani strokovnjaki, da se tako omogoči najboljša in najbolj odgovarjajoča izvedba. Za napravo osnutkov in načrtov so bile razpisane sledeče nagrade:

Prva nagrada v znesku	20.000 din
druga nagrada v znesku	13.000 „
tretja nagrada v znesku	7.000 „
in odkup nadaljnjih 5. osnutkov po 4000 din =	20.000 din.

Do določenega termina je prispelo in bilo najavljenih 12 projektov, kar pomeni velik uspeh razpisa. Vsi elaborati so bili poslani pod gesli in opremljeni po zahtevah in predpisih. Oceno osnutkov je vodilo razsodišče v smislu Pravilnika o javnih natečajih.

V smislu čl. 47. Pravilnika o javnih Levi v Zagrebu. Pet nadaljnjih projektov z geslom »3611«, katerega avtor je ing. arh. Miroslav Kos, pooblaščen civilni inženjer za arhitekturo v Ljubljani. (Avtor se po določbah pravilnika ugotovi vedno šele naknadno, ko so nagrade razdeljene po geslih). Druga nagrada je pripadla projektu pod geslom »5939«, čigar avtor je ing. arh. Eduard Ravnikar v Ljubljani. Tretja nagrada projektu »1313«, katerega avtor je ing. arh. Slavko Levi v Zagrebu. Pet nadaljnjih projektov je bilo po vrstnem redu ocen določenih za odkup.

Vsi došli osnutki so bili razstavljeni v prostorih kašte KID. Tam smo imeli priliko videti, kako koristen je javen razpis. Vsakemu projektu je bil priložen model. Projekti so bili resnično lepi in skrbno izdelani. Le tako je bilo mogoče izbrati tisto, kar je najbolj odgovarjalo zasnovi in možnostim novogradnje od strani Bratovske skladnice. Javni razpisi

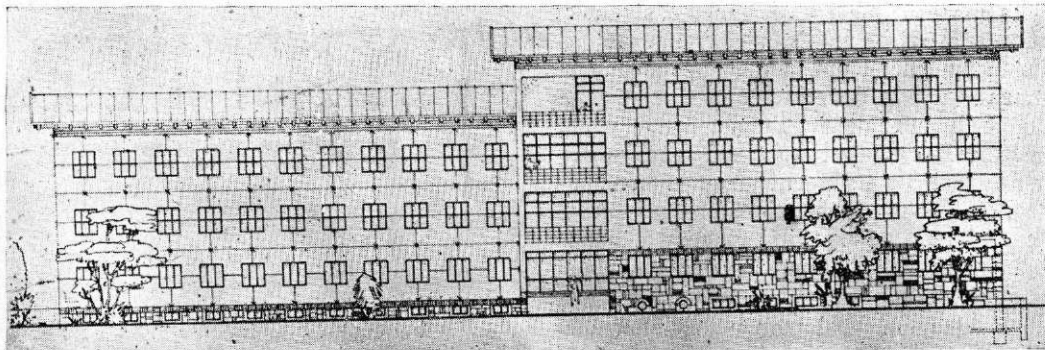
za take javne zgradbe so istočasno služba napredku, kar je posebej važno prav za ureditev bolnišnice.

Kakšna bo nova bolnišnica

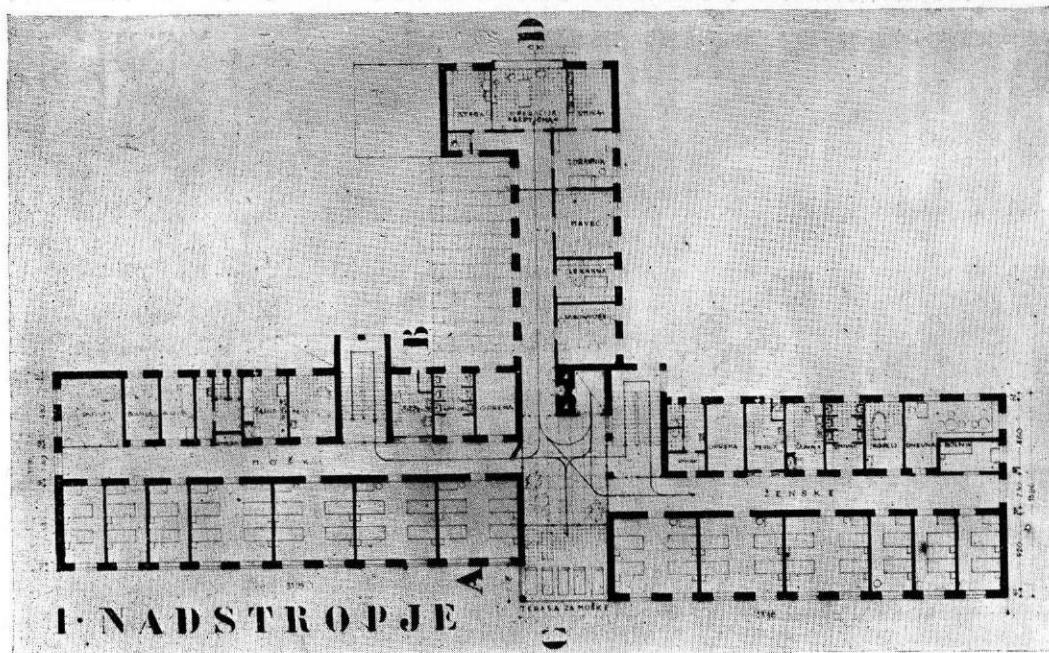
Naše sodelavce bo najbolj zanimal obseg in ustroj nove bolnišnice. Gradbeni program določa zgraditev velikega nadstropnega bolniškega poslopja, stanovanjske hiše za zdravnike in upravnika, mrtvašnice in gospodarskega poslopja. Vse to mora biti zgrajeno tako, da se promet medsebojno ne bo motil. Na južni strani mora biti razsežen sončni park za bolnike, mali vrtovi za stanovanja stanovalskega trakta, ozemlje mrtvašnice v separirani legi in prostor male ekonomije, z ločenim dvoriščem in vrtom za zeleňjavo.

Bolniško poslopje

Dostop in dovoz do bolniškega poslopja morata biti tako urejena, da bo možen nadzor iz vratarjeve lože v glavnem poslopiju. Vhod mora biti urejen z zavetrjem. Nato sledijo vratarjeva loža, govorilnica za obiske z garderobo, dalje čakalnica za bolnike s priključeno kopalnico in toaleta ločeno za ženske in moške. Dve sobi za bolniško upravo, ena

Južno pročelje nove bolnišnice

Razdelitev I. nadstropja

soba za preizkavo in sprejem ter kopalnica za zdravnike. Ti vhodni prostori morajo biti lepo vključeni v bolniško poslopje. Komunikacije naj bodo kratke, ločena stopnjišča, predvidena dvigala za prevoz bolnikov ter dvigala za jedila v zvezi s čajnimi kuhinjami. Za kuhinjske prostore more biti predviden poseben vhod, prav tako poseben vhod za oddelek za infekcijske bolezni in pralne prostore za desinfekcijo.

Bolniški prostori morajo obsegati v prtiličju: oddelek za infekcijsko bolne, v prvem nadstropju oddelek za septične bolezni, v drugem nadstropju oddelek za aseptične bolezni s priključenim porodniškim oddelkom za aseptične porodnice.

Infekcijski odderek je namenjen za otroške nalezljive bolezni. Imeti mora poseben zunanji vhod. Mora biti vertikalno in horizontalno ločen od ostalih prostorov, vendar tvoriti vključeno zvezo, da se bodo ti prostori lahko uporabljali tudi sicer. Obsegati mora 3 bolniške sobe, kopalnico, toaleta, čajno kuhinjo, prostor za perilo in ločeno toaleta za strežno osebje, preoblačilnico za pom. strežno osebje, sobo za zdravnika, operacijsko sobo in umivalnico. V pritličju morata biti tudi dve sobi za fizikalna zdravljenja in prostori za slačenje za strežnike.

V prvem nadstropju bo nameščen »septični« oddelek ločeno za moške in ženske. Na moški oddelek odpadejo 4 sobe po 4 postelje, 3 sobe po dve postelji, dve posebni sobi po 1 postelja. Na ženski oddelek sorazmerno isto. Oba oddelka morata imeti vsak zase še stranske prostore; čajno kuhinjo, dvigala za jedila, kopalnice, umivalnice, prostor za umazano perilo, ločeno toaleta za strežniško osebje, toalete morajo imeti predprostor. Zdravniški prostori tega oddelka naj ležijo na severni strani v središču zgradbe. Ti naj obsegajo sobo za zdravnika, lekarno, laboratorij, septično operacijsko sobo, umivalnico za zdravnike ter sobo za mavec in obvezovanje.

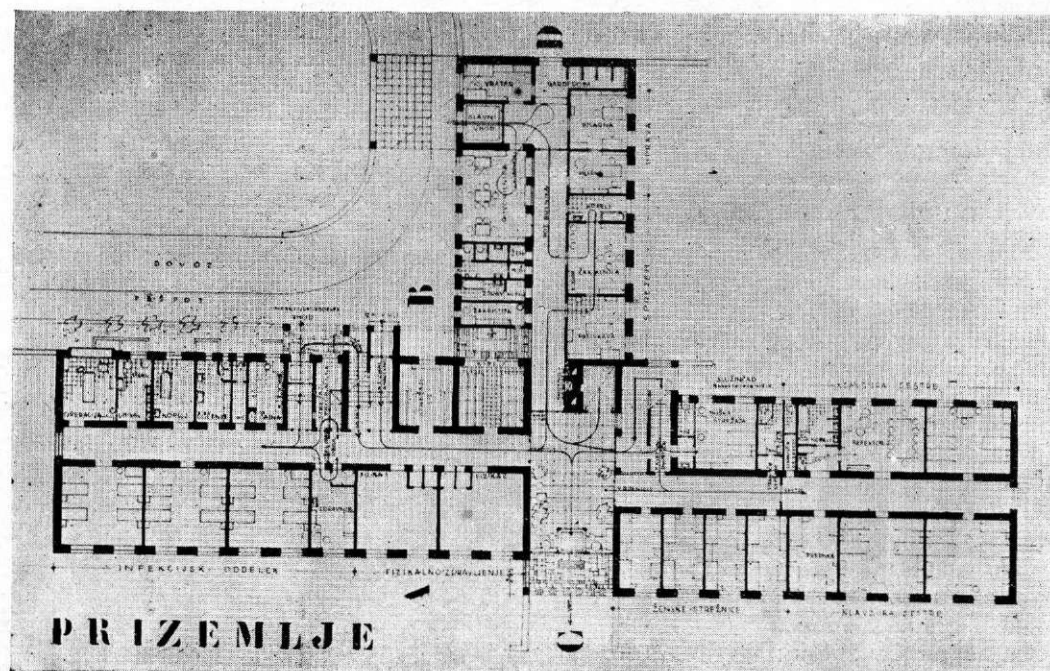
V drugem nadstropju bo aseptični oddelek, razvrščen prav tako smotrno. Sem bo spadal tudi porodniški oddelek.

Dalje so za sončenje predvidene za-varovane sončne ležalne lope in terase ločeno za moške in ženske. Stanovanjski prostori za sestre morajo biti ločeni v klavzuri. Na prikladnem prostoru je namestiti kapelo. Dalje pridejo v zgradbo še stranski prostori za strežniško osebje z ločenimi toaletami.

V prizadku je projektirati kuhinjo s posebnim vhodom, s prostorom za čiščenje, pomivalnico, hladilnico s predprostorom, shrambe, jedilnico, dnevno sobo. V zvezi s kuhinjo morajo biti dvigala s čajnimi kuhinjami v nadstropju. Predvidena mora biti pralnica s stroji, prostor za namakanje pred njo, sušilnica, likalnica in shramba za perilo. Predvideni so še prostori za centralno kurjavo ter številni drugi potrebni objekti.

Vse to je po osvojenem načrtu že predvideno najbolj praktično in bo nova bolnišnica Bratovske skladnice gotovo ena prvih modernih bolnišnic v deželi.

Prihodnjič bomo prinesli zanimive podatke iz tehniškega poročila prvona-grajenca in njegovo razlago.

Tločrt prizemlja

Višje cene za železno rudo

»Jugoslavenski čelik« je podpisal dogovor za prodajo 3 milijonov ton železne rude — to za dobo petih let. Prodaja rude je sklenjena po poročilih Ind. Kurirja z Nemčijo, Madžarsko, z Romunijo, s Kranjsko industrijsko družbo, s topilnicami v Capragu. Nemčija dobi sama milijon ton (Witkovice). Do sedaj se je naša ruda prodajala franco vagon Prijedor po 93 din za tono, sedaj je sklenjen sporazum za tono po 120 din, torej za cca. 30 % več.

Sporočeno je bilo, da je vlada izdala uradno, da je »Jugoslavenski čelik« z vsemi železarnami in rudniki v sestavu oproščen vseh taks. Ni bilo pravega komentarja, zato so vsi mislili, da je ta družba oproščena resnično vseh taks. Sedaj pa se sliši, da je Jugoslavenski čelik oproščen le delno in da zneso to le nekaj deset milijonov. Samo na plačilu taks za kapital so prihranili 15 milijonov dinarjev. Sedaj se izve, da imata Trepča in Bor v tem pogledu še veliko večje olajšave. Tako zvmemo v Sloveniji, kako lepe olajšave imajo podjetja na jugu.

Povečanje obračov Jugo-čelika

Začeli so s pripravami za razširjenje obratov, ki spadajo v sestav »Jugoslaven-skega čelika«. Najprej pride na vrsto razširjenje Zenice v pogledu nove valjarne za izdelavo platin, ki služijo za izdelavo različne črne pločevine.

Zenica oškodovana za nad 1,200.000 dinarjev

Odkar je dobila zeniška industrija privilegij, da ji ni treba plačevati občinskih davščin, nego je pripuščeno občini, da gospodari z lastnim denarjem, kakor ve in zna, je zeniška občina izgubila svoj poglavitni vir dohodkov — nekaj nad 1,200.000 dinarjev letno. Sedaj so se občinski možje šele zavedli, od kod denar in so vložili spomence, da naj železarna le nekaj prispeva, ker bo sicer slabo šlo z občinskim gospodarstvom.

Mladi kralj, v naši sredi **srečno!**

V kraljevski poletni dom na Suvoru pri Bledu je prispel naš mladi kralj Peter II.

Tu v naši bližini bo med nami prebil poletne dni, tu v naši lepi zemlji, kamor je rad zahajal tudi njegov pokojni oče — vojak in državnik za skupno veliko Jugoslavijo, tu v kraju dela in življenja naše podjetnosti.

Srečavamo ga po naših potih, mladega in vitkega, in ponos in mir legata na misel bodočnosti. Dorasel je in dorašča in bliža se dan, ko bo prevzel krmilo kralja Jugoslovanov, kralja in vodnika velike domovine, kakršno so v srcih zamislili njegovi pradedi in za katero so se borili kot prvi vojščaki z ljudstvom ramo ob rami, zanjo krvaveli vsi njegovega rodu.

Kralj Jugoslovanov in Jugoslavije, vzor tisočletnih želj in borb, hotenj

in žrtev, biva v slovenski zemlji med nami. Zdi se nam, da stoji za njim zid rodov, ki so tod hlapčevali tujcem in v katerih srcih je gorela misel svobodne Jugoslavije, skupne domovine vseh južnih Slovanov.

Kralj Jugoslovanov izhaja iz rodu vojščakov in borcev za svobodo, iz našega preprostega in visoko poštenega ljudstva sredi naše zemlje in to je odlika našega kraljevskega doma, ki bo večno živela.

Naši vladarji, predniki in očetje našega mladega kralja niso iz poročil čitali o uspehih in neuspehih borbah za svobodno državo, nego so se z ljudstvom kot vojščaki borili in z ljudstvom krvaveli.

Naš mladi kralj, potomec velikih borcev in ljudskih vladarjev: najiskrenejši **Srečno!**

★ ★ ★

Izlet sodelavcev žel. oddelka KID

Že lansko leto je prvi izlet tega novega oddelka pokazal, da imamo v njem konkurenta za najbolj uspešno izveden in zadovoljiv obratni izlet. Bili so v Javorniških Rovteh. Letos so si izbrali pot na Jamnik in v Kropo — torej izlet v naravo in ogled tvornice obenem. Ni nevažno omeniti pri tem, da so izleti, pripravljeni po načinu tega oddelka, zelo priporočljivi. Poleg vse oskrbe so imeli vsi izletniki še toplo kosilo z juho in ti pri gostinski obrti. Bili so morda izmed vseh izletnikov najbolj postreženi in je še ostalo od predračunanega denarja na osebo. Male posade naj bi organizirale podobne izlete — pri večjih pa je taka organizacija že manj mogoča. O poteku izleta piše udeleženec sam:

V petek je bilo. Na pol Mežaklje so bile pogreznjene črne, težke megle in tiščale k tlom. Kaj bo, kaj bo? V nedeljo je naš izlet na Jamnik. Naj odgovorimo?

V takem vremenu vendar nikamor ne moremo! Nervoznost! Nestrpno opazovanje barometra, ki trmoglavilo sili na nižje in nižje. Ob 13. uri! — Kakšna bo v radiu vremenska napoved? Zopet negotova! Toda mi smo se odločili, gremo ob vsakem vremenu, pa naj pada kar koli!

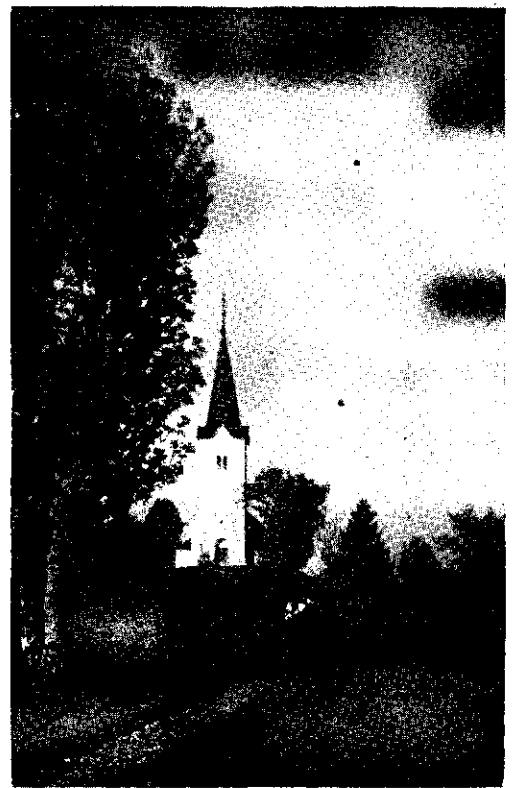
Ni pa takole vseeno, če se ti skvari radi slabega vremena oni dan, na katerega si se vse leto veselil in pripravljaj.

No, končno je vstalo nedeljsko jutro. Zlati sončni žarki so obrobjali vrhove gora. Mokre skale v Mežaklji so se zablestele v jutranjem soncu.

Na postaji so se pričeli zbirati izletniki, vsi nasmejani in veseli kot poletno jutro, ki je vstalo. Odpeljali smo se ob 5. uri 40 min. v Otoče, od koder smo z godbo na čelu krenili preko Srednje Dobrave na Spodnjo Lipnico in preko Brezovce po obronkih skozi gozd proti Jamniku.

Že na Dobravi se je pokazala cerkviča sv. Primoža in nas vabila. Nekateri so malo podvomili, da bodo prišli danes tja gor (šli so z nami tudi taki, ki so imeli preko sto, pa tudi takih pod dvajset je bilo med nami. Lepo zmerno smo hodili skozi hladni gozd, od časa, do časa se je prikazala cerkviča na Jamniku — zmerom bliže in bliže. Sonce, ki se je medtem že precej visoko povzpelo, nas ni doseglo, ker nas je branilo gosto vejevje.

Dospeli smo na novo položno cesto, ki jo grade iz Kroke na Jamnik. Bukev ni bilo več, zamenjale so jih češnje, ka-

Z izleta žel. oddelka: Sv. Primož na Jamniku

terih na Jamniku ne manjka, saj je znan jamniški češnjevcc. Pot je bila lepa in položna in čez četrto ure smo že stali ob beli cerkvi na gori, pri Sv. Primožu.

Ob pogledu naokrog, je minula slehernega vsa utrujenost, kajti razgled od tod je diven. Odpre se ti do malega vsa Gorenjska, tja doli do Šmarne gore, ovite s tankim pajčolanom rahle meglice, in notri do Kamnika. Nasproti leži Tržič, na desni ošabni Storžič in še bolj desno Kamniške planine. Na levi strani pa se vije dolga veriga vrhov v Karavankah tja gori do Golice. Za gosto porastlo Jelovco se je skrila ošabna Triglav. Pa celo tja v škofjeloške hribe proti Dražgošam in Selcam ti uhajajo pogledi. Res pravi planinski užitek. Vse naokrog pa tako lep mir in čist gorski zrak. Skoro bi pozabili na zajtrk, tako nas je prevzelo.

Ko so se izletniki malo oddahnili in najedli kranjskih klobas, katere so bile pripravljene za zajtrk, se je spravila skupina naših izletnikov v zvonik in pričelo se je pravo praznično potrkavanje. Ob poli desetih je bila napovedana sv. maša, toda že ob devetih, ko so zadoneli ubrani glasovi iz lin, so pričeli prihajati iz vseh gorskih naselbin ljudje. Vse je hitelo proti cerkvi. Bil je velik praznik, saj je bilo nad 270 »gosposkih« z Jesenic in maša na Jamniku, kaj takega je vsako leto le nekajkrat.

Z izleta žel. oddelka: Pri kosilu na Dobravi

Z izleta žel. oddelka: Na popoldanski zabavi

Z izleta žel. oddelka: Izletniki na Jamniku

Po končani službi božji, ki jo je daroval gospod župnik Kandus iz Krope, se je vsa družba zbrala pred cerkvico na travniku, fantje so stopili v zbor in iz grl je privrela planinska pesem. Še šramel je zaigral in dolga kača se je pričela pomikati nazaj proti Kropi. Zopet so zapeli zvonovi, to pot so pritrkavali domačini, daleč, daleč tja doli so šli ti glasovi za nami, a slednjič so ostali nekje v gozdu.

V Kropi nas je že čakal prijazni gospod ravnatelj Kroparske zadruge »Plamen« g. Gašperšič, ki nas je povedel skozi delavnice njihove tovarne. Nazorno nam je pojasnjeval vsa dela, kar nas je posebno zanimalo, saj tu izdelujejo tračnike in tirefone, ki jih uporabljamo pri nas. Naši smučarji pa so se prav posebno zanimali za smuško okovje, ki ga tudi izdelujejo v Kropi. Po končanem ogledu tvornice nas je gospod ravnatelj povabil v dvorano tamkajšnjega prosvetnega društva, kjer nam je potom skiopističnih slik prikazal razvoj železarstva v naših krajih in še posebno v Kropi. V drugem delu predavanja pa nam je orisal g. Gašperšič razvoj njihove zadruge. Za njegova izvajanja so mu izletniki prav iz srca hvaležni.

Še dobre pol ure je bilo hoda, šli smo namreč nazaj na Spodnjo Dobravo, tam so nam pri Valentinu pripravili toplo kosilo. Vsi so bili dobro in hitro postreženi.

Ko je minulo kosilo, se je družba napotila v 5 minut oddaljeni gozdič, kjer je bil prostor za popoldansko zabavo. — Napravljeni so bili bifeji, plesišče, klopi in mize, za naše malčke pa seve gugalnica.

Godbi smo imeli kar dve, dva šramla sta igrala izmenoma, tako da ni bilo nikakih pavz. Sukalo se je vse, staro in mlado, še celo malčki so se spravili na plesišče in zarajali, ko so stari malo počivali.

Ob strani pa so se vršile športne igre. Najprej otroci. Zbijali so star lonec, z zavezanimi očmi. Oni, ki ga je zadel, je dobil veliko čokolado, da pa ni bilo zamere, smo prav vsem, ki so se tekmovanja udeležili, dali čokolade.

Na vrsti so bile dame. Tek s pehari na glavi. Ne da bi kaj držala, je morala teči preko korenin in kamenja. Ona, ki je tekla najdalj, ne da bi ji izpadli peharji, je bila zmagovalka. Pa sta se našli kar dve, ki bi tekli s peharji na glavi tudi na Jesenice, če bi bilo potrebno. To sta bili ga. Arneževa in ga. Smolejeva. Sporazumeli sta se sami in razdelili kaseto kozmetičnih potrebščin med seboj.

Tudi moški so prišli na vrsto. Streljanje, kajpak, saj to je za moške. To pot so streljali z loki. Največ točk je dosegel g. Bohinc in prejel kot nagrado lepo zapestno uro.

Polni sedemnajstih! Čas odhoda na vlak. Toda vesela družba se za to ne zmeni. Zakuska z vinom, ki je bila ob šestnajstih, je prinesla novega življenja in razigranosti.

Še tri ure je bilo veselo vrvenje, petje v tem prijetnem gozdičku. Ko je jel padati mrak, so vsi izletniki odšli proti kolodvoru, in prijetna planotica, kjer je bilo vse popoldne tako živo, je osamela. Izleta je bilo konec.

Pripomniti moramo, da se je osebje meznega urada tudi priključilo našemu izletu. Od inspekcije dela so nas počastili s svojim obiskom prokurist g. ing. Petrovčič in g. Bernhard s gospo soprogo.

Vsa ta vesela družba je prebila vesel dan na skupnem izletu, kot ena družina, izletnikov brez razlike na položaj enega ali drugega. Vsi so bili enaki izletniki, vsi so enako uživali krasote narave, se enako zabavali drug z drugim in utrdili vez med delavstvom in predpostavljenimi ter doprinesli novih sadov zblizanja in tesnejšega sodelovanja.

R.

Izlet sodelavcev in svojcev obratov Javornik I. v Rabičev Rovt

920 udeležencev

Po številu drugi največji naš izlet je izlet obratov Javornika I. Najprej v dolino Drage, potem lani v prekrasno Krmno, letos pa na trate pod mogočno Martuljkovo skupino, je prirejal ta obrat svoje izlete. Vsak izlet je bil lepši. Letošnja izletna prireditve je bila posebnost prav zaradi odhoda v veličastno in nemoteno prirodo. Izletniki so se odpeljali do postaje Gozd-Martuljek, kjer so bile med udeležence razdeljene potrebščine za celodnevno oskrbo. Središče izletne prireditve pa je bil krasno ležeč gorski travnik pod Martuljkovo skupino — Rabičev Rovt.

Izletniki so po ca. 35 minutah pešhoje prihajali na izletni prostor, kjer je bilo pripravljenih nekaj priprav za razne igre in postavljeno plešišče. Javornik I ima na svojih izletih namreč vedno popolno godbo na pihala. Toda priroda sama je bila tako veličastna, tako bogata in lepa, da je pomenil samo korak v njo, samo prisluh tej tihi gorski pesmi veličasten

odpočitek. Bil je eden najlepših poletnih dni in tu v gorah ga je obdajal pravi planinski čar. Mnoge družine in skupine so šle na male izlete po tistem širnem krasnem pašniku, ki je ležal razgrnjen na soncu in katerega so obkrožale rasti alpske flore v vsej svoji bujnosti, zadaj pa so se dvigale kamenite stene večno navzgor k optimizmu kličečih vrhov.

Z izletniki je bil njihov obratovodja g. Fischer in ostal z njimi ves dan. Organizacijo je vodil agilni organizator g. Brumat, pomagali pa so tudi drugi nameščenci in svojci. Med izletnike je okrog poldne prišel prokurist g. inž. Petrovčič, ki je zastopal zadržane ravnatelje. Od uredništva lista je bil g. Bernhard, bilo pa je še več drugih gostov, ki so kakor vsi izletniki odnesli najlepše in najpristrčneje vtise z izletnega dne.

Izleta se je vkljub oddaljenosti udeležilo rekordno število, kar je najboljši znak, da so izleti pri sodelavcih in pri svojcih pozdravljeni in priljubljeni.

Z izleta Jvk I.: Na Rabičevem Rovtu

Z izleta Jvk I.: V planinskem zelenju

V službi cenejše nabave živil

Služimo težnjam in potrebam naših sodelavcev za cenejšo nabavo življenskih potrebščin. Misel in potreba razširjenja kašte tudi za prodajo drugih potrebščin

Ko smo v zgodnji spomladi odprli našo oddajo živil-kašto KID je bil naš namen, da bomo našim uslužbencem nudili nabavo potrebščin po nizkih cenah. Z otvoritvijo te lastne prodajalnice smo ta svoj namen tudi dosegli. Vsakemu je danes jasno, da je bil vpliv kašte KID na cene živilom ne samo neposreden nego tudi posreden. Zavedamo se, da smo s tem dejstvom znatno izboljšali položaj glede možnosti cenejšega gospodinjstva. Vsem našim sodelavcem sporočamo, da bomo tudi v bodoče nenehoma zasledovali ta namen.

Tekom prvega polletja pa smo tudi videli, da pomeni naša oddaja živil vedno večjo privlačnost in da se okrog kašte zbira vedno večji krog naših uslužbencev. Ta okolnost sama najbolj izpričuje koristno zamisel ustanovitve in koristno delovanje kašte KID v pogledu oskrbe cenejših živil.

V prvi poslovni dobi pa smo bili od strani sodelavcev večkrat opozorjeni na pomanjkljivost glede obsega kašte. Mnoge kupujoče stranke so vpraševale, zakaj kašta ne vodi vsega blaga, ki je potrebno za življenje, zakaj ne vodimo ostalih potrebščin delavskega in nameščenskega doma, oblek in ostalih predmetov, zakaj se za uslužbenca KID ne uvede v kašti oskrba mesa itd.

Zadovoljni smo, da je ustanovitev kašte ustregla našim uslužbencem, ker je to naš namen. Zavedamo se, da je obseg kašte v sedanji obliki zmožen le delnega vpliva na omogočenje cenejše nabave potrebščin našim uslužbencem. Mnoge potrebe govorijo za to, da bi razširili kašto tudi na prodajo drugih potrebščin, ki prihajajo v poštev za našega uslužbenca. Študira se na vprašanju, če ne bi kazalo v prihodnosti res spremeniti organizacijo kašte in jo izpopolniti v tem smislu.

Z izleta Jvk I.: Izletnike je sprejela godba na pihala

Ne bo odveč, če ob tej priliki omenimo, da smo organizacijo naše oddaje živil usmerili tako, da nudimo našim uslužbencem možnost cenene nakupa in istočasno blaga prve kvalitete. Tudi pri tem ne gre za kako morebitno priznavanje, nego za koristi kupovalcev — naših uslužbencev, katerim hočemo slu-

žiti z vso organizacijo kašte. Tudi v tem pogledu so se naši odjemalci prepričali sami. Pri tem naj omenimo samo kvaliteto moke. Naša služba sodelavcem bo tudi v bodočnosti posvečena tej skrbi.

Iz računov razvidimo, da nam bo v zastavljenem namenu morda možno že v najbližji bodočnosti, da znižamo cene nekaterim poglavitnim potrebščinam — tako moki za din 0,10 in masti za caa. din 0,50.

Končno vabimo vse naše uslužbenca, da nam sporočajo eventualne želje tako glede držanja kvalitet in blaga tudi v bodoče, da bomo mogli polno ustreči njihovim željam in potrebam.

* * *

Pred 25 leti na Jesenicah

26. julij 1914.

»Hitro, hitro mine čas« pravi narodna pesem in res, kar težko je verjeti, da je poteklo že četrto stoletje od onega strašnega dne, ko je na prsi slehernega Jeseničana legla težka mora, ko je bilo na vsakem obrazu razbrati zaskrbljenost, strah, saj je umreti vendar vsakomur tako težko, težko tudi zapustiti dom, ženo in otroke.

Jeseničan je tudi že v predvojnem času mnogo čital, malokatera hiša je bila brez dnevnega časopisa, tako da je bilo jeseniško prebivalstvo še kar dobro informirano o dogodkih, ki so se tedaj, pred 25 leti razvijali v svetu.

Pesimisti so že 28. junija, tedaj ko se je zvedelo za sarajevski umor, napovedovali, da pride do vojne, verjeti pa takim črnogledom ni maral nihče. Šele takrat, ko je bil stavljen ultimat, je vsakdo natančneje prisluhnil, kaj bo sedaj, vendar pa je še povsod sililo na dan upanje, da bo napetost ponehala.

25. julija je položaj visel na noževi ostrini, tako so takrat poročali časopisi, toda pri prebivalstvu, zlasti podeželskem, še nikjer nobene razburjenosti, tudi v tovarni je šlo vse svojo normalno pot. Saj nihče ni mogel verjeti, da bo res prava vojna z vsemi njenimi posledicami in ne morda le kaka nedolžna okupacija kakor n. pr. v Bosni, od katere pa je tedaj tudi že poteklo 35 let in je bila skoro pozabljena.

V noči od 25. na 26. julija, t. j. od sobote na nedeljo, je nastal silen nalič, hudourniki in potoki so narasli, vsa pota so bila v nedeljo zjutraj preplavljena, toda, še tekom dopoldneva se je zvedrilo.

Nedelja, 26. julija, sv. Ane dan, za marsikoga zadnja nedelja v krogu svojih. Še pred osmo uro zjutraj so bili plakatirani veliki črnorumeni lepaki z neskončno pomembnim naslovom, mobilizacija. Našteti so bili letniki, kateri imajo takoj pod orožje, kajti, splošna mobilizacija je sledila teden pozneje. Navedeni so bili vsi polki tretjega armadnega zbora, med katerimi sta bila tudi nekdanji 17. pešpolk in 27. domobranski pešpolk, torej polka, ki sta črpala svoje moštvo skoraj izključeno samo iz bivše Kranjske.

Pred lepaki so se zbirale gručice ljudi, ne samo moški, tudi žena tovarniškega delavca-rezervista je vedela, da pomeni takšen razglas smrt, razdejanje družine, lakoto, pomanjkanje. Jeseniški kolodvor je bil oblegan, množice so valovile sem in tja, znanci in prijatelji so se spraševali kam gredo in kdaj odrinejo, občinski uslužbenci so dostavljali pozivnice, gostilne so se polnile, nekateri so vriskali, fantje peli, a to petje je bilo bolj joku podobno in vrisk je obtičal v grlu. Tisto opoldne je v marsikateri družini kosilo ostalo nedotaknjeno, skrb prežene tek.

V tovarni je nastal kaos, oni, ki so bili pri delu, so zahtevali zameno, da gredo domov, zamene pa ni bilo, ker tudi zamena je dobila poziv, da mora v vojsko. Tako je prišlo, da je nekaj časa po mobilizaciji tovarna obratovala le v močno skrčenem obsegu. Saj so bili celo strugarji mobilizirani ter odšli v vojni arzenal v Pulj. A tudi nevojaki so morali ven iz tovarne, katerim sicer niso potisnili pušk v roke, marveč lopate in krampe, da so ti vršili javna dela mesto onih, ki so bili mobilizirani, seveda le za nekaj časa, dokler se odločujoči funkcionarji niso znašli iz vsesplošne zmede.

Popoldne ob štirih je takratni blagajnik Pongrac delil »Vorschuss«, nekaterim po deset goldinarjev, nekaterim po dvajset, to je 20, oziroma 40 kron. Izplačilo se je vršilo kar zunaj pred vhodom v čakalnico, ki se je pozneje spremenila v tovarniško vojno kuhinjo, danes pa je tam nastanjen urad elektriškega oddelka. Odkar podjetje obstoja, se kaj takega ni pripetilo, da bi se nedeljo popoldne izplačeval predujem. Mlajše uradniške moči, t. j. oni ki so bili doma iz višje ležečih pokrajin bivše Avstrije, so odpotovali še isti dan in Vencelni, kakor se je takrat splošno nazivalo tekače, so imeli dosti opravka s prenosom kovčegov na kolodvor.

Sledil je večer kakršnega jeseniškega delavstva še ni doživelo. Marsikdo, ki si je v alkoholu hotel zabrisati spomin in pregnati skrb, se je vrnil domov trezen, vse zaman, vino ni učinkovalo, zaskrbljenost je bila močnejša. Tudi blagodejni spanec je to noč izostal.

Ing. Stanko Dimnik, Ljubljana:

Kako naj si uredimo naše domove za obrambo pred letalskimi napadi

(Dalje.)

Letalski napadi na mesto bodo morda zalotili mnogo prebivalcev na cesti, v šolah, v pisarnah, pri delu v tovarnah, v zabaviščih, cerkvah itd. Le-ti ne bodo smeli begati po ulicah, temveč bodo morali poizkati kritje pred bombami, ruševinami in odstrelki lastnega topništva v najbližjem javnem zaklonišču. To so zaklonišča, ki bodo zgrajena v javnih poslopih, v parkih itd. ter bodo imela vsako za največ 50 oseb prostora. Biti bodo morala dobro opremljena predvsem z napravami za obnavljanje zraka. V tej-le razpravi bo govor le o privatnih zakloniščih v obstoječih ali pa novograjenih hišah.

Vzorno zaklonišče bi moralo izpolnjevati tele pogoje:

a) Velikost zaklonišča mora biti tolikšna, da lahko sprejme najmanj 3 osebe in naj ne bo nikakor večja kot za 50 oseb. Kjer bi bilo treba skrbeti za varnost več kot 50 prebivalcev, je treba zaklonišče razčleniti na več manjših prostorov.

Razne države imajo predpise o bombnih zakloniščih, ki zahtevajo, da mora biti na osebo odmerjeno 3 m³ prostornine in 1,65 m² tlorisne ploskve zaklonišča. Ako je zaklonišče opremljeno s prezračevalno napravo (črpalko na cedilo), potem dopuščajo taki predpisi celo samo 1 m³ zračnega prostora na osebo.

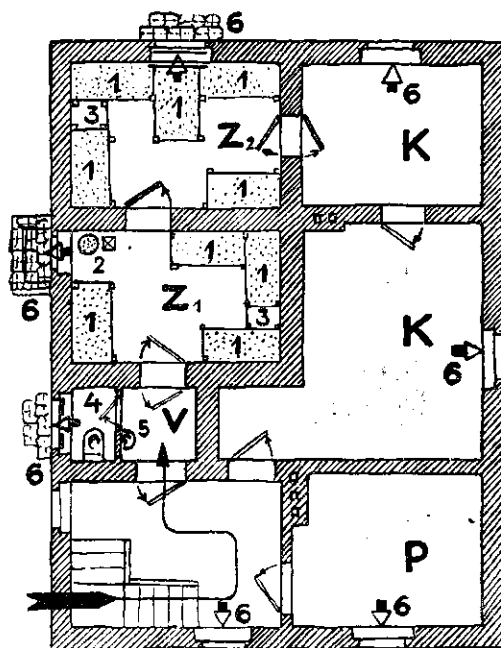
Kakor so pokazala zadnja izkustva v španski vojni, je priporočljivo, da si prebivalstvo oskrbi raje nekoliko prostornejša zaklonišča in velja to posebno za večja mesta ter industrijska naselja. Kajti v zakloniščih je treba prebiti včasih celo več dni in noči neprekinjeno, ker sicer izgubi prebivalstvo občutek varnosti.

Ponedeljek zjutraj, 27. julija, je izgledalo na kolodvoru, kot da se preseljujejo vsi narodi sveta, morda ni bilo človeka, ki bi bil takrat ostal doma. Nobeno pero ne bi moglo opisati prizore, ki so se tisto jutro dogajali med štirimi stenami delavskih družinskih domov, zlasti, v katerih je bilo treba zapustiti majhne otročiče. Jok, vzdih, naročila, objem, še en poljub, morda zadnji in trdih korakov je sledil mož, oče, fant, neizprosno mobilizacijskemu ukazu.

Žene so jokale, otroci objemali kolena odhajajočih očetov, možje tolažili, da se kmalu vrnejo, sprevedniki priginjali na vstop v vagone, vsesplošno vpitje, poslavljanje... kdo bi opisal vse te prizore, treba je bilo kaj takega doživeti.

Vlaki so odpeljali na vse štiri strani, na kolodvoru so ostale samo še ženske in otroci, njih očetje in možje so odšli in morda nikdar več ne vidijo. Jesenic, nikdar več jih ne bo tovarniška sirena klicala na delo. Postalo je dolgočasno na Jesenicah, pusto, neznosno... takšni so bili tisti dnevi pred 25 leti na Jesenicah.

sti, popustijo mu živci in popade ga poplah. Zato naj bodo zaklonišča opremljena z ležišči, ki jih najbolj namestimo kot postelje drugo vrhu druge med lesenimi oporami, ki ojačujejo stropno nosilnost. Na sliki 3. vidimo primer zasilnega bombnega zaklonišča, urejenega z dvema

Slika 3

Vzorno zaklonišče v kleti vile

- z₁ in z₂ — zaklonska prostora
- V = vstopni prostor (zatvornica)
- K = klet
- P = pralnica
- 1 = postelje v nadstropje (etažna ležišča); ob vogalih ležišč so tramiči, ki podpirajo strop
- 2 = črpalka in cedilo za dovajanje in čiščenje zraka
- 3 = prostor za orodje, jedila, vodo, obveze itd.
- 4 = stranišče
- 5 = vodovod
- 6 = zasilni izhodi skozi kletna okna

zaklonskima prostoroma v kleti prosto stoječe hiše. Oba utrjena kletna prostora imata okrog 90 m³ prostornine in bi mogla sprejeti vase za 3 do 4 in pol urno bivanje 30 oseb, za primer, da bi s črpalko dobro obnavljali zrak, celo do 90 oseb. Vendar za daljše neprekinjeno bivanje bi mogel nuditi prvi zaklonski prostor ležišče in udobno bivanje samo osmim in drugi prostor desetim osebam.

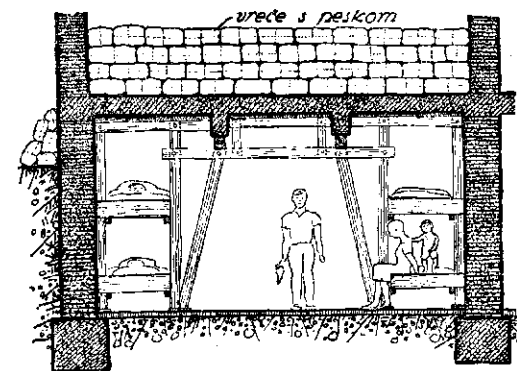
b) Strop nad zakloniščem mora imeti veliko nosilnost in ne sme biti gorljiv. Torej ne sme biti to strop iz lesenih gred, temveč mora biti obokan ali pa še bolje iz železobetona. A tudi v tem primeru ga moramo še ojačiti, ker bi se lahko pripetilo, da bi bomba porušila stropove in zidove vseh nadstropij nad zakloniščem in kletni strop bi se pod njihovo težo vdal. Ojačimo ga z lesenimi podporami, ki jih tudi stransko povežemo, da se ne bi izmaknile. Samo podprtje z lesom še ne bi zadoščalo, ker bi posamezne

iz višine na kletni strop padajoče betonске klade, tramovi itd., ga morda predrle. Da to preprečimo, obložimo strop nad kletnim zakloniščem, torej tla v pritličju, z nekaj vrhoma naloženimi skladi vreč s peskom. Pri poslopjih, kjer imamo nad kletjo kakih pet ali še več železobetonskih stropov bo dovolj, ako bomo naložili vreče s peskom samo v dveh slojih. V pritličnih ali enonadstropnih hišah bo treba zložiti takih skladov vreč vsaj štiri ali pa še več zaporednih vrst.

Vrečice so platnene, ki jih napolnimo s čimbolj drobnim peskom, povežemo navzkriž s konopcem ali z žico ter jih skladamo tesno drugo k drugi. Njih teža naj z ozirom na priročnost ne presega 50 kg. Ako rabimo vrečice na suhem prostoru, potem bi se mogli poslužiti namesto platna morda tudi trdnega papirja, oziroma praznih papirnatih vreč od razpošiljanja cementa.

Slika 4. nam kaže notranjost kletnega zaklonišča, ki ima železobetonski strop dobro podprt z lesom in tla nad njim obložena s štirimi skladi vreč s peskom. — Take vrečice so položene tudi ob onem delu vnanjega kletnega zidu, ki moli iz tal, da njegovo odpornost proti bombnim učinkom nekoliko povečajo. Ob stranskih stenah nosijo lesene stropne podpore ležišča, ki so urejena v nadstropje.

Lesene podpore, ali bolje rečeno vrhnjaki na vrhu podpor, nosijo opaž iz tanjših desk, ki naj bi preprečil odpadanje

Slika 4

Zaklonišče v kletnem prostoru

Železobetonski strop je dobro podprt z lesenimi tramiči, da more prevzeti breme dveh ali več skladov vreč s peskom, kakor tudi težo nanj sesulih ruševin od stropov in zidovja nad njim. Lesene podpore so tako razmeščene, da se more nanje pritrditi ob stenah ležišča drugo nad drugim.

stropnega ometa na tla zaklonišča v primeru, ako bi treščila bomba v poslopje ali v njegovo bližino. Samo odpadanje ometa morda ne bi bilo še toliko nevarno za stanovalce zaklonišča, kot prah, ki bi ga vsako odpadanje ometa povzročilo v prostoru. Zavoljo prahu bi morali zaščitenci najbrže bežati na plan. Opaž iz desk nadomestimo lahko tudi z dovolj trdo lepenko.

(Dalje.)

Razno

Povprečna mezda v letu 1938.

Povprečna mezda delavca v Jugoslaviji je znašala v letu 1938. nekaj **nad 23 din na dan**. Skupno je bilo na mezdah izplačanih v Jugoslaviji leta 1938. točno **5.291.890.073 din**. Pri KID znaša povprečna mezda **nad 64 din na dan**.

★

Nova industrija bele pločevine

Časopisi so prinesli vest, da bo Jugoslovski celik postavil nove tvornice za izdelavo bele pločevine, katere uvozimo letno za okrog 30 000.000 dinarjev. To vest sedaj demantirajo in pravijo, da ni prav, da bi vsaka podjetnost morala preiti v državne roke, nego pravijo, naj se za to zanimajo privatne industrije.

★

Industrija naj bi se nikjer ne grupirala, nego naj bi bila razmeščena povsod nekaj

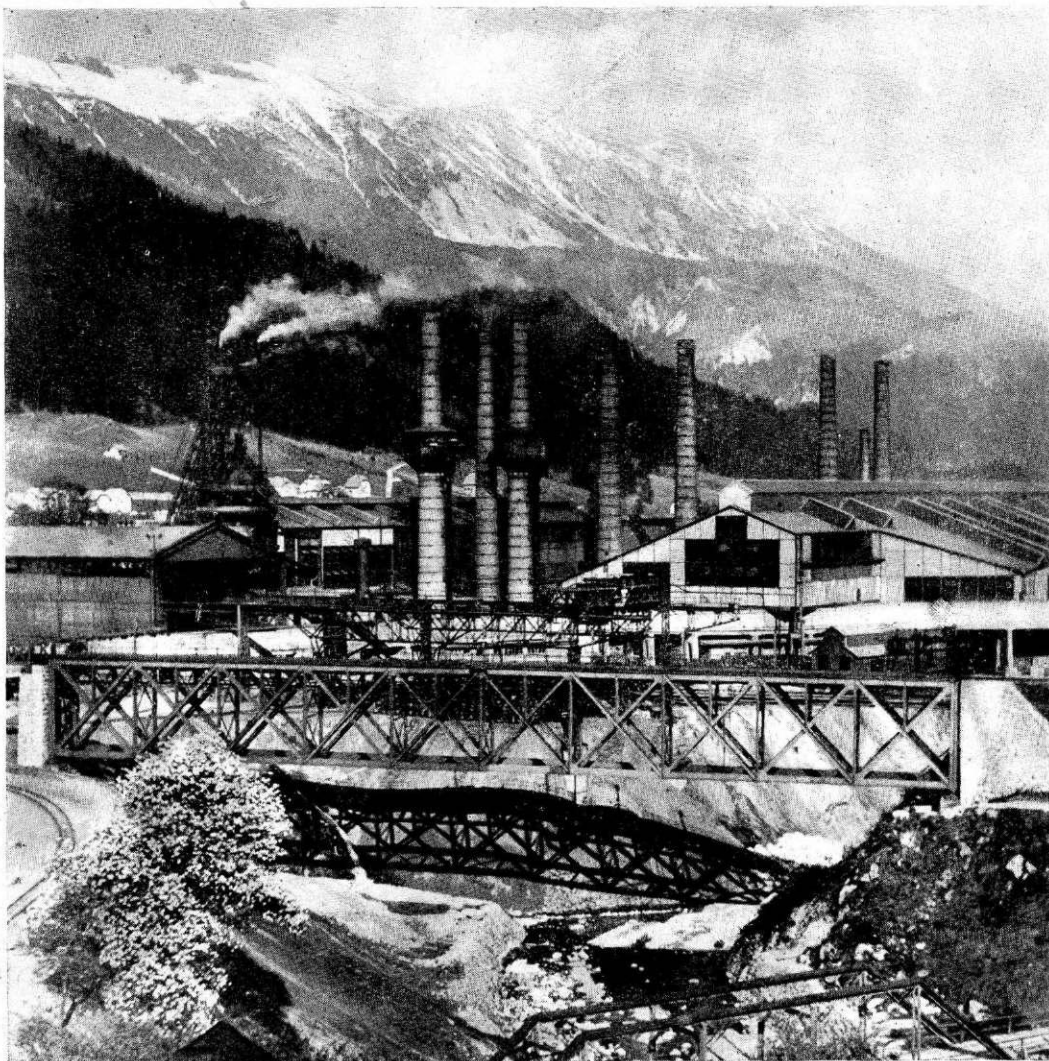
Mi smo v zadnji številki že omenili koristen vpliv industrije na zmanjšanje kriminala. Veliko manj ogabnih zločinov je na sedežih industrij, ker je več prilike za kulturno delo in izobrazbo. Sedaj piše dr. Jovan Barač v svoji knjigi, da bi ne smela biti industrija nikjer grupirana (kot je to v Zemunu), nego bi morala biti lepo razdeljena po deželi, da bi povsod nekaj pomagala. Če bi zemunska industrija bila razdeljena po deželi, bi bilo tam veliko manj verske mržnje, veliko manj separatizma, veliko manj sovražnosti med ljudmi in veliko več lepote in dobrega za državo in za ljudstvo.

★

70 letnica KID

Prihodnja številka našega tovarniškega lista bo posvečena kroniki naše železarske delavnosti za dobo 70

Za boljši obstanek ljudstva v revni slovenski zemlji

Del jeseniških železaren: plavž, gozd dimnikov, zgradba martinarne, ki je ena največjih v državi

Foto: Smolej

let nazaj. Meseca septembra praznuje ta industrija visoko obletnico ustanovitve, zato bomo uporabili to priliko za ohranitev spominov.

Med sodelavci, ki bodo napisali svoje spomine je tudi železarski moj-

ster-veteran g. Nikolaj Bernard, ki je na dan ustanovitve KID že nastopil prvi siht.

Vabimo sodelavce, da napišejo kar vedo zanimivega iz te dobe ter pošljejo našemu uredništvu.

Tullius Budau, dipl. komerc.:

S harmoniko po Istri

(Dalje.)

Vaša gostilnica! Koliko stane kompletna oskrba (penzion)? Ja, prenočišče in štirje obroki na dan, 12 lir, mi odgovori prijazno gostilničarka. Mislim si, spodaj pa, 10 minut daleč je pa zalivček s pisanim prodom, obdan od lovorjev in jasminov — brezplačno na razpolago. In pa tiste klopce med bujnim zelenjem, kjer se je sklenila marsikatera trajna življenjska zveza, seveda po volji božji in brez posredovanja skrbnih staršev!

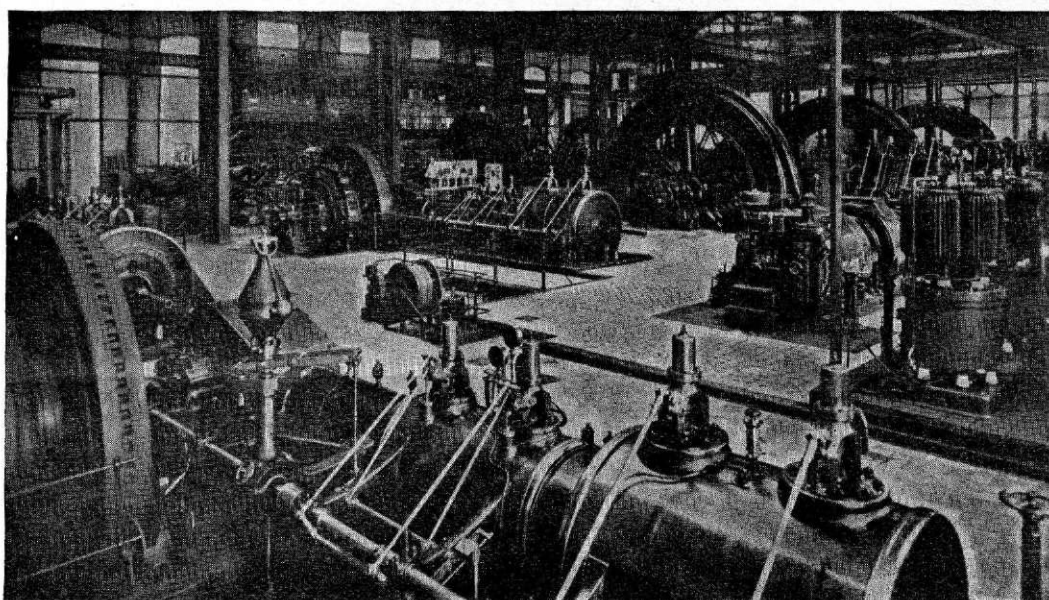
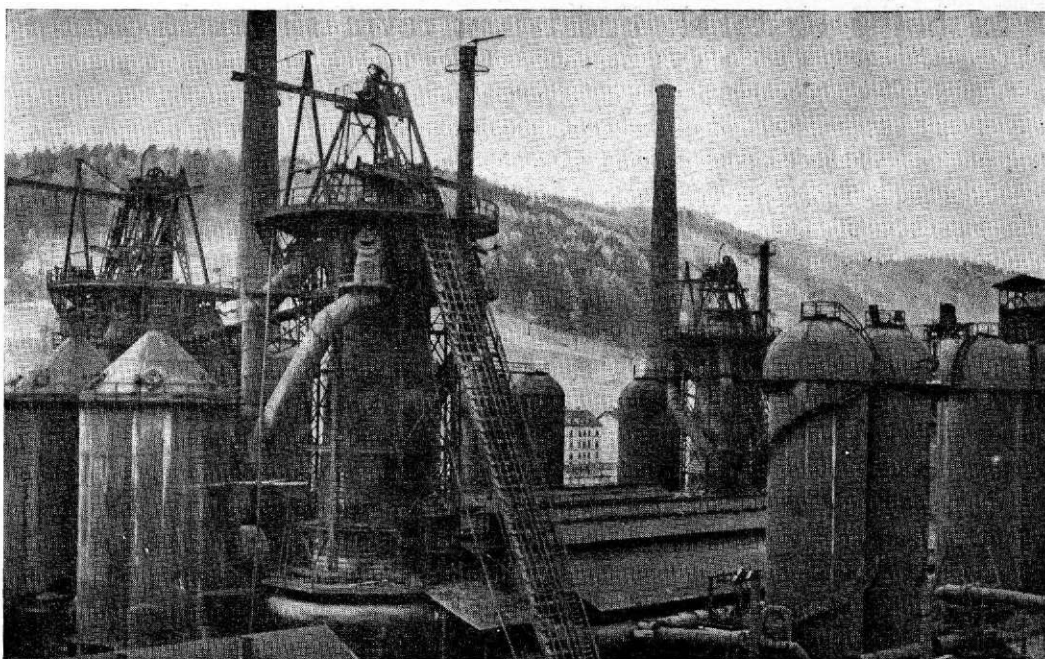
Dragi moji čitatelji! Lahko mi verjamete, da mi je bilo težko pustiti vse to in vrniti se na delo v enolično vsakdanjost. Pa so me tudi vaščani Moschiene ustavili, ko so sedeli v senci širokih kostanjev na glavnem trgu, ter uživali nedeljski mir, stari mornarji, stare mamice, vaški fantje in dekleta. »Eno zaigrajte gospod!« Nič ni pomagalo, nahrbtnik dol, in že so zvenele iz plave harmonike ve-

sele in otožne pesmi, o ljubezni in o slovesu, okoli mene pa hvaležni poslušalci. »Vi morate biti zelo srečni, gospod, ker tako lepo igrate!« pa jim odgovorim: Saj ste tudi Vi lahko srečni, ko pa živite v tako rajsko lepem mirnem kraju! Saj je naša sreča odvisna od nas samih: Ako smo dobri napram drugim, ako nikogar ne sovražimo, potem čutimo eno notranje zadovoljstvo, ki nas tako osrečuje, da se nam zdi vse okoli nas lepo in dobro. »Gospod imajo zelo prav!« reče ena stara mamica; pa zaigram še eno pesemco in po kratkem pozdravu pustim za sabo to idilo na trgu, pod senčnatimi kostanji s pogledom na sinje morje.

Z avtobusom sem za par lir kmalu na Reki. Na mojo žalost opazim, da je moj italijanski vozni listek že neveljaven, ker v Italiji binkoštni pondeljek ne velja več za praznik. Skušam vseeno rešiti mojih zadnjih 20 lir. Grem od Poncija do Pilata, pa mi tamošnji CIT (potovalni urad) kot postajenačelnik striktno izjavi, da je vozni listek neveljaven in da si moram nabaviti drugega. Samo reški blagajnik mi svetuje, naj grem kar na vlak.

Saj me ne bodo obesili če nimam veljavne vozne karte. Pa se res vsedem na vlak in se spustim v pogovor z enim Italijanom, ki je pri bitki pri Teruelu dobil rano in bil odlikovan za posebno junaštvo. Zanimivo, kaj vse človek izve od osebe, ki je res bila v bitki pod španskim soncem. Vendar bi pa to, čeprav zanimivo, pressegalo okvir tega potopisa. Uride sprevodnik, pa mu pokažem neveljavni vozni listek. Ne velja več! Nisem vedel da danes ni praznik pri Vas, mu odgovorim. Pa se pogovarja z železniškim miličnikom, potem pride nazaj, mi vrne vozni listek, ter me z prijaznim nasmeškom pozdravi. Naj bo za enkrat! Buon viaggio!

V kupeju poleg onega španskega bojevnika je še en nemški oficir v civilu s svojo mlado nevesto iz Beljaka in še par drugih Italijanov. Ob zvokih male harmonike pojemo vsi skupaj najrazličnejše pesmi, ljudje, ki smo se prvič in morda zadnjič videli, ljudje, vzrasli pod različnimi okoliščinami, pripadniki različnih držav — in vendar se vsi med seboj tako dobro razumemo. Pa reče oni španski bojevnik: »Jaz res ne vem, čemu je treba

Moderni obrati izkoriščajo plavni plin: Visoke peč. Električna centrala na plin

prelivati toliko krvi in uničevati toliko dobrin, ko se ja narodi med seboj lahko tako dobro razumejo in lahko tako lepo sodelujejo za povzdigo občega blagostanja.« Vsi molčimo, kajti res ne razumemo, čemu nekateri brez potrebe sejejo sovraštvo med narodi.

V Št. Petru na Krasu, kjer moramo čakati več kot eno uro, pokušamo v kolodvorski restavraciji vse razne dobrine, ki se dajo z lirami dobiti: capucine, anizete, maraškine, amerikane itd. Beljačanka, ki se je dva meseca učila italijanščine pa misli, da je že sposobna samostojno naročevati. »Bitte — una ritirata,« pa ji povedo, da je tisto četrta vrata levo (namreč klozet). In zopet smeh vseh navzočih med katerim se meša še svetli glas beljačanke, ki s svojim sončnim temperamentom nič ne jemlje tragično. In zopet zapoje harmonika, zopet se zberejo pevci iz vseh strani sveta, ki so slučajno na postaji, dokler ne pride zraven še oko postave, ki je z vidnim veseljem spremljalo naše veselo početje. »V imenu postave, govori meni, ne smete tukaj nič plačati, pijete in požete pa lahko!« Na

žalost, kmalu je brzec iz Trsta tukaj, treba se je posloviti, in zopet sedi naša decimirana družbica v enem kupeju, kjer se razvije z eno romunsko medicinko debata o enakovrednosti moškega in ženske. Ona vztraja pri tem, da ženska nadkriljuje moške, in sicer zato, ker ima najmanj toliko možganov kot moški, ako ne več, poleg tega pa še srce, ki ga baje moški nimamo. Tudi beljačanka je tega mnenja, midva z oficirjem pa uvidiva, da bi bilo brezplodno vsako dokazovanje, pa se zediniva v tem, da je že prav, ako so ženske tako zelo pametne in da jim zaradi tega nikakor nisva nenaklonjena, nasprotno —

Tri dni je minilo, tri dni novih vtisov, novih doživljajev, novih obrazov. Ja, to človeka osveži, to ga spravi do prepričanja, da svet nikakor ni tako slab in grd, kot ga neki pesimisti vidijo. Pod Kvarnerom na zemljevidih bi pa morali natisniti, kot jeseniški Kino pod svojim programom:

Pridite, ogledajte si, ne bo Vam žal!

K o n e c.

MEDNARODNI KAT. KONGRES V LJUBLJANI

V Ljubljani je bil od 25. do 30. julija prirejen šesti mednarodni katoliški kongres. Prireditel kongresa je obsegala številne razprave in predavanja, molitvene ure, v nedeljo pa veliko ljudsko svečanost, kateri je prisostvovalo do 80.000 ljudi. Kongresna misel je močno zajela slovensko ljudstvo in ga okrepila v poslanstvu ideje krščanskega življenja, ideje ljubezni in miru med ljudstvi in narodi.

Mednarodna kongresna prireditev je za tako mali narod nadvse častna in gotovo ne bo ostala brez dobrih in koristnih posledic.

GOJENCI I. LETNIKA VAJ. ŠOLE NA OGLEDU NAŠIH ELEKTRAREN

V soboto, dne 29. julija, so si gojenci I. letnika vajenske šole ogledali pod vodstvom mojstra g. Pečana dve naši elektrarni v Vintgarju in Zasipu. To željo, da bi videli, kako in kje se pridobiva električni tok za pogon neštetihih strojev in drugih električnih naprav v našem podjetju, so gojenci gojili že dalje časa.

Z zanimanjem so temeljito sledili razlagi tamkajšnjih strojnikov. Posebna zahvala gre g. Füleju, ki je podrobno tolmačil sestav električnega vira. Posebno zanimiva je elektrarna v Zasipu s svojim 1480 m dolgim predorom in rezervoarjem. Taka naprava je resnična redkost v naših krajih.

Po ogledu elektrarne so si vajenci skupno s svojim mojstrom privoščili hladno kopel v prijetnem tolmunu pod elektrarno. Taki ogledi so koristni, kajti tako pridobivajo gojenci poznanja in vpoglede v naprave našega podjetja, kjer se bodo v bodočnosti udeleževali kot strokovni sodelavci.

O b v e s t i l a

RAZGLAS

Za mesec avgust 1939. se odreja sledeči vrstni red zdravniške službe ob nedeljah in na praznik, ki velja za vse družinske člane in zavarovane člane brez razlike na njih bivališče, in sicer:

6. avgusta 1939.	g. dr. Hafner Jože,
13. avgusta 1939.	g. dr. Keržan Bartol,
15. avgusta 1939.	g. dr. Hafner Jože,
20. avgusta 1939.	g. dr. Keržan Bartol,
27. avgusta 1939.	g. dr. Hafner Jože.

Letalski dan

Jeseniški aero-klub priredi dne 20. avgusta na svojem letališču v Rodnah pri Lescah svoj II. letalski dan.

Program letalskega dne bo obsegal akrobacije motornih in brezmotornih letal ter vožnje aero-taksi.

Prireditel bo izvedena v velikem obsegu, nakar opozarjamo vse prebivalstvo.

ČITAJTE

navodila o obrambi pred letalskimi napadi v zadnji, v današnji in v prihodnji številki!

NAŠI OKOLIŠKI KRAJI

Radovljica

Pred leti, ko so bile Jesenice še navaden trg, so Jeseničani z zavistjo gledali na Radovljčane češ, vi tam doli, ki imate le glavarstvo in davkarijo, pa tako rekoč nobene industrije, vi ste meščani, ali »purgarji«, kot se jih je zbadalo takole za okroglo gostilniško mizo pri »Lectarju« ali pri »Avguštinu«, mi Jeseničani, ki nekako ves radovljiški okraj držimo pokonci, če že ne vso gornjo Gorenjsko, mi smo pa navadni tržani. Pred desetimi leti pa so bile tudi Jesenice dvignjene v mesto in od tedaj smo z Radovljčani enaki. Toda ne v vsem, državni uslužbenci, upokojenci itd. radovljiškega mesta imajo ta privilegij, da prejemajo draginjske doklade za drugi razred, jeseniško uradništvo pa za tretjega. In vendar v Radovljici boš dobil stanovanje, živeti in vse drugo znatno ceneje kot na Jesenicah ali na Javorniku. Da draginjska doklada med drugim in tretjim razredom ni tako neznatna, je razvidno od tod, ker se jeseniško uradništvo že leta bori za dosego izenačenja z radovljiškim.

Minula leta bi v naših podjetjih zaman iskal sodelavca, ki bi bil doma na sedežu glavarstva, za malo bi se mu bilo zdelo, da bi šel med fabriško delavstvo in tudi potrebe ni imel. Danes je drugače, in delavski vlak, ki vozi od in do Podnarta, tudi na radovljiškem kolodvoru naloži delavce, ki imajo zaposlitev v naših podjetjih.

Mesto Radovljica ima krasno lego, kraj je zdrav in kot ustvarjen za letovišče. Zato je povsem razumljivo, da je v teku let na zapadni strani mesta zrastle cela četrta samih lepih, gradičem sličnih vil.

Do Bleda ima letovišcar šest kilometrov, do Begunj niti pet in do Brezij tudi le pet. Pokojni, za radovljiško mesto velezaslužni Vinko Resman je že pred mnogimi leti uvidel, da nudi Radovljica vse pogoje za razvoj letovišča, ki pa mora imeti tudi kopališče, saj ni da bi letovišcarja napotili na savski prod. Pa so podjetni Radovljčani zgradili na tako zvani Obli gorici kopališče, kakršnega nima Gorenjska. Razgled proti Lescam, Bledu in Triglavu je naravnost očarljiv.

Predaleč bi zašli v našem opisu okoliških krajev, če bi hoteli navajati z imeni vse vrhove gorskega venca kakršen se odpira proti Jelovci, Triglavu in Karavankam, doli do Stola in Zelenice. Pridi sem in občuduj ta biser slovenske zemlje.

Ako pa ti ni za kopališče, pa sedi na senčnat vrt Avguštinove restavracije, udobno sedé za gostoljubno mizo boš lahko gledal vso to gorsko panoramo.

Do časa, ko še ni bilo policijskega komisariata na Jesenicah, so Jeseničanje mnogo več prihajali v Radovljico in prav dobro jim je bil znan starodavni grad Turn, v katerem je med drugimi uradi nastanjeno tudi okrajno glavarstvo, tu sem pa je bilo vedno dosti potov.

V splošnem si Jeseničanje in Radovljčanje niso nič kaj prijatelji in so poslednji še vedno hudi na Jeseničane, ker so jim pred nekaj leti hoteli odnesti glavarstvo na Jesenice.

Pa še neki drug urad je v Radovljici, kamor gre vsakdo tako nerad, s težkim srcem in z jezo. To je ona stavba, v kateri imajo shranjen aparat, ki se mu pravi davčni vijak. Kadar se ta »instrument« le preveč privije, tedaj zaskeli vsakega davkoplačevalca in takrat je v radovljiških okrepčevalnicah dosti prometa, kajti pije se na jezo in tudi na veselje, če se je posrečilo na davku nekaj »doli zbiti«.

Svoje dni so imeli v Radovljici za postajno poslopje navadno čuvajnico in je bila označena v voznem redu kot postajališče, danes pa se celo brzovlaki ustavljajo pred visokim kolodvorom, kakršnega ni najti nikjer drugje.

Stara gotska dekanijska cerkev z visokim zvonikom je v kras župniji, v kateri že 25 let vodi dušno pastirstvo splošno priljubljeni dekan g. Jakob Fatur.

Ravnokar se gradi od križišča pri Mošnjah moderna cesta proti Bledu, katera pa se bo Radovljice povsem ognila. Avtovožnja po sedanji cesti mimo Radovljice je bila skrajno nevarna, saj je tako zvani Predtrg poln ovinkov in deloma ozkih tesni, nova cesta pa pusti ob strani Predtrg, ravno tako sosednje Lesce. V glavnem je cesta že dograjena, v promet pa pride baje prihodnje leto.

S prosveto so v Radovljici dobro proskrbljeni, katoliški ljudski dom je videl že marsikatero odlično dramsko uprizoritev, za sokolski dom pa skrbi neumorni Jaka Špicar, da nudi razvajenim Radovljčanom vedno kaj novega.

Poleg sreskega načelstva, davčnega urada, prosvetnih domov itd. pa imajo Radovljčani še nekaj, namreč, narodnega poslanca za radovljiški okraj g. dr. Šmajda. In morda nas Jeseničane ne gledajo postrani samo zato, ker jim hočemo odnesti sedež glavarstva, marveč tudi zato, ker imajo zagovornika v narodni skupščini kar v svoji sredi.

Naši jubilanti

Dne 31. julija je praznoval 30 letnico nastopa službe pri KID g. Ant. Markizetti, asistent kem. laboratorija KID. Vseh 30 let je deloval na tem mestu v zadovoljstvo podjetja in predpostavljanih ter analiziral »prebavo« naših peči in kvaliteto železa.

G. Markizetti je med vsemi poznan in priljubljen prijatelj, ki nikoli ne zapusti principa dobre volje. Rodom je z železarskega Bohinja. Vkljub svojemu 44 godu je še fant, a vkljub temu že uživa čast starega očeta. Zadnje napovedi pravijo, da se bo poročil z mamo svoje ge. hčerke. To je nekam tako zamotano, da se pisec teh vrst ne more spoznati, zato je bolje, da kar tako verjamemo.

Zaradi svoje glasbene nadarjenosti je jubilan poznan daleč naokrog. Pa ne samo, da igra vse instrumente, da vodi godbene zборе, nego je na vsaki prireditvi tudi vesel in zabaven prijatelj s tisto redko nepričljeno vedro šegavostjo, ki lepša dni življenja. Ni vase zaprt, nego vedno na razpolago za lepoto godbe in zabave, kar pa včasih zahteva, da odhaja na večerjo proti jutru. Toda naj bo tako ali tako ob službenem času je g. Markizetti vestno na svojem službenem mestu, pa najsi je bil pred uro še umetnik »dr. Schubert«.

Naj jubilan oprostí te pisane navedbe, toda v nastop g. Markizettija spadata tudi humor in vedrost, ki sta v življenju menda vedno bolj redka.

Na mnoga mnoga leta dela in zadovoljstva!

40 letni jubilej dela je praznoval topilniški mojster v martinarni g. Aschauer Matija. K visokemu jubileju našemu vrlemu sodelavcu iskreno čestitamo.

Gospodarske novice

Žetev v Kanadi, ki pomeni veliko žitnico na svetu, je bogato rodila in lepo uspela. To je zelo važno, kajti radi vremena, ki vlada pri nas ob dozorevanju žita, bomo v marsikaterih krajih slabo želi in bo svet odvisen od medsebojne pomoči. Žitnica v Kanadi je torej letos obrodila lepo in tako se bo ljudstvo po svetu zopet lahko pečalo z načrti za vojno, ker ne bo treba misliti na bolj nujne in pametne zadeve.

Žetev v Španiji je letos za 20 % manjša kot v mirni dobi. Toda ni zameriti, kajti Španci so se bavili z vojskovanjem in ni bilo časa misliti na prehranjevanje ljudi. Sedaj bodo morali nekaj časa skrbeti za živež, potem šele bodo premišljevali na prireditve vojne, dotlej naj pa svet oprostí, če bo v Španiji vladal mir.

Žetev na ozemlju predvojne Srbije bo letos za nad 200 % večja kot lanskoletna. Torej napredek, kakor si ga moremo komaj misliti. Tisti del naše Jugoslavije lahko štejemo kot enega najbogatejših na rudah in najrodovitnejših v vsej Evropi. Torej naravnost zlata bodočnost se obeta temu revnemu ljudstvu, ki je sto- in stoletja trpelo in se borilo z divjimi azijskimi plemeni ter reševalo evropsko kulturo, da so se drugi narodi lahko pečali s koristnimi stvarmi in napredovali.

Sodelovanje med Slovaki in Čehi je pri srčno, in govorice, ki bi omenjale, da ni tako, niso resnične. Češko-moravski kovanci se še dalje tiskajo v slovaški kovnici v Kremnici, medtem ko Slovaška tiska svoje bankovce v Pragi. Med Slovani vlada torej vzajemnost, le da so odpravili tisto malenkost skupne države, ostalo pa gre lepo naprej.

V Romuniji so zgradili 10 novih metalurških podjetij. Ta država je bila do sedaj zelo malo industrializirana, sedaj pa misli začeti vse stvari izdelovati doma, da no bo treba samo uvažati.

Kako je industrija opeke v Beogradu likvidirala štrajk. Poročali smo, da so stavkali delavci opekarske industrije v Beogradu in so zahtevali povišanje plač. Delavske zbornice so posredovale in vse se je gibalo. Vsi so pričakovali boja — z ene strani, da se delo in podjetnost ohranita, z druge, da se delavstvu, ki je tam zaslužilo vsaj dvakrat manj kot v naših krajih, nekaj prida. V to stvar pa je nenadoma prišla vest, ki je vse iznenadila. Podjetniki so zvišali cene opeki za toliko, za kolikor morajo zvišati plače delavstvu in so vprašali, kako visoko se hočejo, da se zvišajo cene opeki. Če bosta oba partnerja za to, se lahko zviša vse skupaj precej visoko, saj bo plačal vse itak naročnik, če bo hotel graditi, če ne, pa naj svira na piščal tisti marš, ki mu je najbolj všeč, kajti koračnice precej zadovoljijo človeka. Cene opeki so se tako dvignile za 20 %.

Brazilijska v velikih skrbih. Braziljski pridelek kave se računa na ca. 22 milijonov vreč po 60 kg. Vsa poraba pa znaša na svetu le nekaj do 18 milijonov vreč. Kaj sedaj? Parlament in strokovnjaki imajo polne roke dela. Gre za ugotovitev, koliko kave naj se uniči, da bo lahko stala še vedno nad 60 din za kilogram in da je ljudje na zemlji ceneje ne bi mogli kupiti. Pri tem je treba posebej menda še računati na to, da je kava ljudska pijača in jo kuhajo tudi reveži. Če postane kava cenejša, je v nevarnosti tako rekoč vse braziljsko gospodarstvo, v nevarnosti pa je tudi, da bi ljudje svoje potrebe ceneje dobili. Torej po načelu: zakaj bi ljudje na svetu bolje živeli, ko pa gre tudi slabše in se dajo do brine uničevati. Vendar pa je to še manjše zlo kot pa tam, kjer uničijo toliko in toliko vreč ljudi v vojnah. V Braziliji bodo spustili v morje nad 5 milijonov vreč kave — to bo torej prispevek ribam.

Odkrit način povečanja konjunkturo v železarstvu v Franciji. Na Francoskem je bila konjunktura v železarstvu vedno nekam slaba in ni šlo nikamor. Pa so poleg tega še nekam poštrajkali in je bilo še slabše. Tudi v Angliji so opazili vedno neki zastoj v železarstvu in si niso znali pomagati. Kar vse je nekam mežarilo. Istočasno pa so imeli tako Angleži kot Francozi priliko čitati poročila, kako je železarska konjunktura v Italiji in Nemčiji na višku in kako raste kar nekam vsem v posmeh. Prišle so konference in Francozi in Angleži so ugibali, kako to, da ta stvar ne gre. Sedaj pa so našli ta nemški in italijanski način. Kar nankrat se je pokazalo, da konjunktura v železarnah raste in da bo v Franciji dosegla rekord. Vsak dan se odpirajo nove visoke peči in stvar gre izpod rok, kot še nikoli. Naši bralci gotovo že vedo za tisto stvar, s katero so te države povečale konjunkturo v železarstvu, zato si prihranimo vrsto, ne poročamo o tem.

Za naše gospodinje

Mrzla vanilna krema v čašah.

Nad soparo vrele vode stepamo 16 l mleka, 2 rumenjaka, 3 žlice sladkorja z vanilijo in žlico moke tako dolgo, da se dobro zgosti. Nato odstavimo in dodamo 2 lističa v žlici gorke vode raztopljene želatine, primešamo kremi in dobro premešamo. Ko se to nekoliko ohladi, jo zdevamo z žlico v čaše. Na vsako osebo računamo po eno čašo. Čaše napol-

nimo s kremo do polovice in postavimo jih na hladno. Drugo polovico čaše pa napolnimo z raztepeno sladko smetano in to pol ure, preden serviramo.

Ledena kava.

Stepamo 5 rumenjakov, $\frac{1}{4}$ kg sladkorja, $\frac{1}{4}$ l dobrega mleka, $\frac{1}{16}$ l močne črne kave in košček vanilije nad soparo. Ko se gosto speni, to ohladimo. Nato denemo v puščico in vrtimo v osoljenem ledu tako dolgo, da zmazne. Potem damo kavo v čaše in jo po vrhu okrasimo z raztepeno sladko smetano.

Zelenjavni ragu

Korenje, kolerabice, krompir in grah ali pa stročji fižol osnažimo, zrežemo in skuhamo napol v slani vodi, kateri smo pridali žlico masti. Medtem zrežemo teletino ali pa svinjino, kakor za guljaž, jo osolimo, potresemo z moko in opravimo na masti. Potem dodamo malo popra in kumine ter zalijemo meso z vodo, v kateri smo kuhali zelenjavo. Ko je meso mehko, mu pridenemo še zelenjavo in skuhamo vse skupaj do kraja. Na to juho zakuhamo lahko žličnike ali pa trganec.

Paprikaš

$\frac{3}{4}$ kg teletine (pleče), 4 dkg masti, 15 dkg drobno sesekljane čebule, 1 žlica kisa, 2 žlici moke, 1 žlica paprike, sol in $\frac{1}{4}$ l kisle smetane. Drobno sesekljano čebulo prepražimo na masti, pridenemo kis in hkrati na kocke zrezano meso. Nato ga dušimo v lastnem soku, da je mehko. Ko se mast očisti, potresemo meso z moko, jo zarumenimo, nakar zalijemo z vodo ali juho. Omako dobro prevremo ter pridenemo papriko in smetano.

Fritate

V lončku žvrkljamo $\frac{1}{8}$ l mleka, 1 jajce, 3 žlice moke in malo soli. Iz te zmesi spečemo krpe na razbeljeni masti, jih zvijemo, zrežemo na rezance in serviramo k mesni ali postni juhi.

Marelični penasti narastek

Napravimo ga, ako so nam ostali beljaki. Dva beljaka vmešamo dobro s 15 dkg sladkorja in 15 dkg marelične marmelade. Ko se dobro zgosti, primešamo narahlo trd sneg od petih beljakov. Zmes denemo v pomazano, z drobtinami posuto skledo in pečemo en četrt ure v pečici. Mesto marelične marmelade lahko vzamemo češpljevo ali katero koli drugo, lahko pa tudi 5 dkg zmehčane čokolade.

Malo kozmetike

Spanec in lepota

V dandanašnjih mrzličnih časih, ko je treba izrabiti dostikrat vsako minuto, greši žena sama proti sebi, če se ne briga za zadostno spanje. V spanju organizem počiva in vse telo izločuje strupe, ki so se v njem nabrali, kri se obnavlja, mišičevje in vse si nabira novih moči, živci se pa pomirijo. Zadostno spanje je eno najboljših kozmetičnih pripomočkov. Saj ste že brez dvoma videle same na sebi in na drugih, da utrujenost ne olepšuje, ampak nasprotno. Zlasti se vidi to na očeh. Izpočite oči se lesketajo docela drugače kakor izmučene in zaspane.

Za lepoto je velike važnosti točnost in red, da hodoite spat in vstajate vsak dan ob istem času.

Že dolgo, dolgo je poznano, da je obilo dobrih sredstev za negovanje in ohranitev lepote, ki ne stanejo dosti, in ki so resnično učinkovita. Vsaka žena jih lahko uporablja, ne da bi pri tem trtila svoj dragoceni čas. Ali malokatera žena jih res uporablja. Preveč preprosta so ji. Ne zde se ji dovolj komplcirana. In zato hlata po novih odkritjih, ker so pač nova, malo več stanejo in trdno veruje v njih uspeh. In ta vera v uspeh sama dostikrat pripomore. Pa razen teh novosti, so na svetu tudi stara že tisočkrat preizkušena

sredstva še od naših babic in prababic, ki so ravnotako pazile na svojo lepoto, ki nas dostikrat presenetijo z lepimi uspehi.

In tu nekaj teh preizkušnih, preprostih dobrih nasvetov.

Vsaka gospodinja ima v svoji jedilni shrambi jajca, citrone, mleko. In vse te stvari se tudi uporabljajo kot lepotična sredstva. Če hočemo, da se nam koža lepo skrči, namažemo lica z jajcem. S citrono si obelimo polt. Tudi mleko napravi kožo lepo belo in mehko. Če hočete imeti lepe bele zobe, si jih včasih odrgni s soljo. A to ne prepogosto, ker utegne škodovati zobni sklenini.

Lase dobro okrtaj vsaj poenkrat na dan in sicer v obratni smeri, kakor leže. Lasje postanejo močni in imajo krasen lesk.

Posebno moramo paziti na prebavo. Slaba prebava je mnogokrat kriva enečistoči kože in drugih lepotnih pogrškov. Zato pazimo, da imamo redno prebavo in ne napak v prebavilih.

In še eno! Kratko, a važno, zato si ga zapomnite!

Mnogo gibanja na zraku.

Sem pa tja dieta.

Človeški organizem zahteva tudi počitek.

Tudi mir v prirodi je nad vse priporočljiv.

Za dobro voljo

Pred sodiščem.

Sodnik: Ali priznate, da ste rekli tožitelju »šema neumna?«

Obtožene: Gospod sodnik, res se ne morem spomniti! — Ali, čim delj ga gledam, tembolj verjetno se mi to zdi...

V družbi.

Oprostite, prosim, moje ime je G o b e c. Oprostim.

Odvajalno sredstvo.

No, kako je delovalo odvajalno sredstvo? Hvala, gospod doktor, dvakrat.

Kaj, samo dvakrat?

Da, enkrat od osmih do ene dopoldne in enkrat od dveh do sedmih popoldne.

Pri večerji.

Natakar: Ali želi gospod doktor še kaj tečejega jezika?

Gost: Ne, hvala, sem ga že sit, mi že pri ustih ven maha.

Pameten sklep.

Švicar je prvič videl vojaka tako zvane resilne vojske (verske ločine) in ga vprašal: Ali kateri četi pa spadaš?

Jaz sem vojščak nebes!

Tako! Potem pa imaš daleč vojašnico...

Pisatelj.

Jaz živim od svojega peresa.

Kaj pišete?

Pisarim svojemu stricu, da mi pošilja denar.

Ta telefon.

Neki nameščenec pravi nekoliko negotovo svojemu šefu: Gospod šef, mislim, da vas nekdo kliče k telefonu.

Kaj se pravi misliti, se razjezi predstojnik, me prav nič ne zanima kaj vi mislite.

Gospod šef, glas na drugem koncu je dejal samo: Ali ste vi tam, stari bedak...

Stroga dijeta.

Bolnik je lačen in prosi jesti. Strežnica mu prinese samo pol prepečenca, več pod nobenim pogojem ne sme pojesti. Bolnik se silno razjezi, naposled se pomiri in vdano zavzdihne: Rad bi kaj bral, morda bi mi prišli — pisemsko znamko?